

cada respiració és una obra que no s'inscriu enlloc, que no és ni visual ni cerebral".

Enmig d'aquestes dues commemoracions centenàries, el 22 de juliol d'enguany moria a París el novel·lista Henry François Rey, que va viure a Cadaqués, de manera intermitent, des dels anys seixanta fins quatre dies abans de la seva mort. Va ser justament al cafè Melitón on va gestar la seva obra *Les pianos mecàniques*, que l'any 1962 va obtenir el premi *Interalliés* i que, reiteradament editada en col·leccions de butxaca, donaria al món bohemí de la Costa Brava una projecció internacional. Fa tres mesos que Rey havia publicat la que serà la seva última obra: un llibre de records i de notes que es titula, emblemàticament, *Le café Melitón*.

Àngel Planells, un pregó i massa silenci

També de punta a punta de la Costa Brava ha transcorregut la vida massa amagada del pintor Àngel Planells. Començada l'any 1901 a Cadaqués, culmina a Blanes, on ara viu i on ha pronunciat enguany el pregó de la Festa Major.

En la seva intervenció, que va tenir el to d'una conversa, Planells va recordar que era fill del flequer de Cadaqués i que una seva tia s'havia casat amb un mariner de Blanes que feia sovint viatges de cabotatge entre les dues poblacions. Va dir també que havia nascut pobre i moriria pobre perquè tota la vida ha cregut en l'art i no ha sabut fer els diners que altres artistes han fet. Venint de qui venia, l'afirmació no podia ser més carregada de sentit.

Pocs saben, en efecte, que el nom d'Àngel Planells va indissolublement unit als orígens del surrealisme a Catalunya, al costat mateix de Salvador Dalí. Per indicació d'aquest, va ser invitat per André Breton i Roland Penrose a la Primera Exposició Internacional del Surrealisme celebrada a Londres l'any 1936: la seva obra va ser penjada entre les de Magritte i Chirico. Abans havia participat en diverses mostres de l'avantguarda internacional a Barcelona. En la línia del naturalisme oníric, l'obra de Planells té un aire naïf que l'allunya de Dalí i, com diu Francesc Fontbona, "pertany a l'àmplia sèrie d'artistes que semblen sintetitzar el Surrealisme amb un cert ingenuisme que no se sap ben bé fins a quin punt és volgut".

Per causes que s'haurien d'explicar, l'obra de Planells va perdre progressivament l'empenta inicial i la seva projecció exterior ha estat limitada.



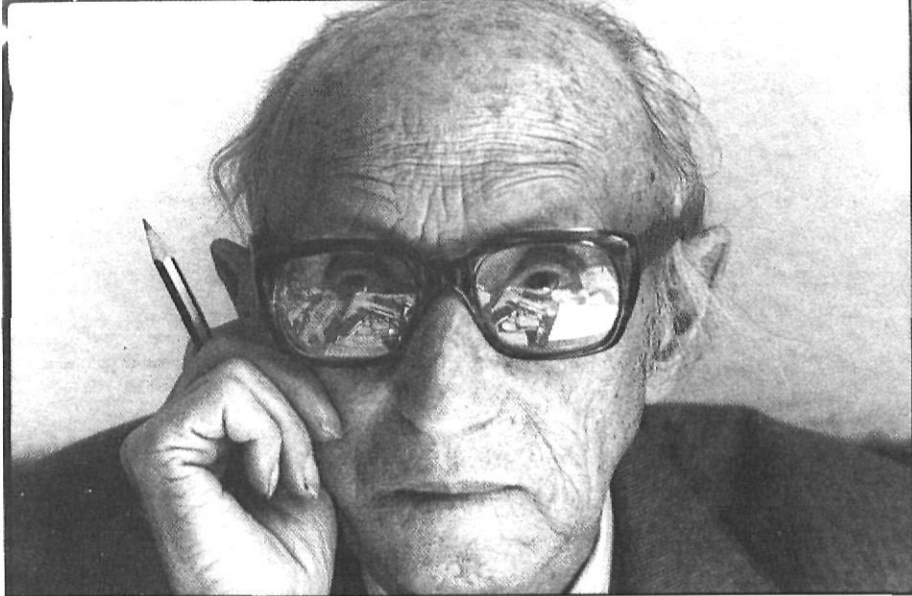
Una obra característica d'Àngel Planells.

paperets

- Última relació de noms per a la llista interminable de les semblances de Girona. En un article de 1948, José Rico de Estasen evoca la ciutat com "una nueva COMPOSTELA rediviva en las inmediaciones de los Pirineos". En un article de 1959 sobre Girona, Lope Mateo diu textualment: "La ascensión a la catedral es un camino de amorosa penitencia. ¿Por qué hemos recordado a CUENCA en esta ocasión de la subida?" I més endavant: "En Gerona, como en ÁVILA, lo que no tiene una impronta religiosa la tiene militar". L'any 1942, per aquesta mateixa pretesa raó, Ernesto Giménez Caballero havia dit que Girona era "la PAMPLONA catalana".

- Les obres de l'entrada a Girona per Pedret, tan indispensables i beneficioses, tenen també la seva cara trista: la desaparició d'alguns dels elements característics de les tanques dels jardins domèstics de l'indret. Per exemple, ningú no ha tingut cura de salvar i de restituir les rajoles blaves i les boles que flanquejaven la reixa d'entrada a l'Escola d'Infermeria. Cal esperar que, almenys, les pedres i els relleus de l'Aurora i d'altres edificis antics de la zona no siguin eliminats tan barroerament.

- Encara que Lloret vulgui celebrar el cinquè centenari d'Amèrica agermanant-se amb Colòmbia, la relació més intensa que els lloretencs van tenir amb el Nou Continent va ser amb Cuba. Molts hi feren fortuna i en tornar, convertits en els americanus, bastiren arran de mar les cases colonials. Però d'altres no van tenir tanta sort i es van haver de dedicar a feines molt menors. Així s'explica la lletra d'aquella cançó: "En el fondo de un barranco / canta un negro con afán: / ¡Dios mío, quién fuera blanco, / aunque fuese catalán!"



"L'altre surrealista" de Cadaqués, en els seus vuitanta-sis anys.

paperets

En el seu *Diccionari General del Surrealisme*, René Passeron diu que Planells hauria de ser avui redescobert tal com es mereix. Però Joan-Josep Tharrats, en un article a *Diari de Girona-Los Sitios*, es pregunta si això serà mai possible en una societat "on l'atenció i la glorificació sols es reserva a uns quants escollits que són classificats com els primers de la llista, en una cursa d'obstacles que ja té el seu guanyador". I aporta una prova simptomàtica d'aquesta situació: la menció d'Àngel Planells ha estat eliminada sense escrúpols de la versió castellana recent del Diccionari de Passeron. "No fos cas —diu— que algunes vaques sagrades, que ja tenen el lloc assegurat, s'enfadessin".

A Planells, tot això no sembla preocupar-lo massa. Després de setanta anys de producció pictòrica, va dir només, en el pregó de Blanes, que de la seva trajectòria artística "la història ja en parlarà en el degut temps". Potser no en parlarà, però, tal com van les coses, si no ens afanyem tots plegats a fer-ne la reivindicació oportuna. Homenatjat fa poc a Cadaqués i ara a Blanes, de punta a punta de la Costa Brava, aquest artista silenciós de vuitanta-sis anys encara fa honor als versos de J.V. Foix:

*"I ve en Planells
que amb els pinzells
eixampla el temps
amb clarors noves".*

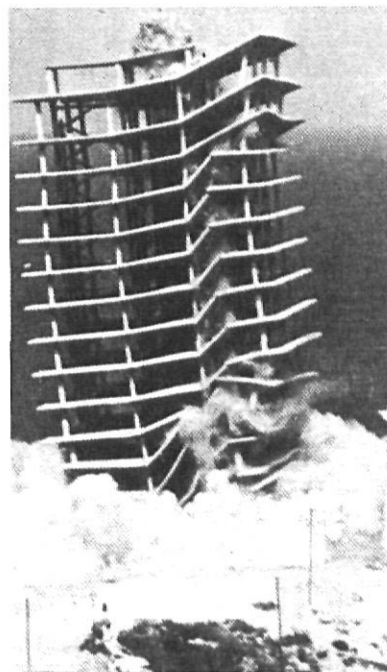
Les Gavarres, de dol

El dossier del número anterior de la *Revista*, dedicat a les Gavarres, va assolir la seva recta final sota el signe de la malastrugança. A punt de tancar l'edició —amb el temps just per encabir-hi una dedicatòria pòstuma— moria, de manera sobtada i imprevisible, Judith Barcelona, biòloga que coneixia pam a pam el massís i que havia intervingut en la confecció i coordinació del dossier al costat del seu marit, Josep Matas.

Per tal de redactar sense errors biogràfics la nota necrològica d'urgència, vam demanar informació al pedagog Joaquim Franch, un altre defensor de les Gavarres que acabava d'escriure per al dossier l'article sobre la gestió del futur Parc Natural. Ell ens va parlar de la Judith com d'una enamorada de les Gavarres, fins al punt d'haver volgut que les seves cendres fossin escampades sobre l'indret. Quinze dies més tard, mentre el número sortia al carrer, en Quim Franch moria d'una manera igualment sobtada i imprevisible.

Mai no hauriem pogut imaginar que un dossier preparat amb tantes il·lusions compartides portés el tràgic seguici de dues desaparicions fulminants. Les nostres pàgines s'han impregnat de dol per la doble pèrdua i aquestes ratlles són el testimoni del nostre desconsol. Però les cendres escampades de la Judith i les despulles d'en Quim enterrades a Celrà, als primers contraforts del massís, ens permeten de creure en una sembra que algun dia donarà per a les Gavarres el fruit que ells esperaven i que tots desitgem.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ



• Aquesta demolició d'un edifici arran de mar s'ha produït fa poc en un poble de la costa d'Alacant. El testimoni gràfic ens mostra, com en un somni, la imatge d'allò que potser s'hauria hagut de fer un dia a molts pobles de la nostra costa i a alguns de l'interior.

• Al segon número de la revista *Vitrina*, del Museu Comarcal de la Garrotxa, s'estudien les relacions de Xavier Nogués amb Olot i amb l'Escola Superior de Paisatge. Joan Maragall anava a la Garrotxa els estius, i va conèixer els vèrds de La Fageda d'en Jordà. Nogués va descobrir els colors inesperats de les altres estacions i va fer a Xavier Benguerel aquesta confidència: "Si poguéssiu viure una sola tardor en aquest país, us quedariu per sempre més a Olot o us morríeu d'enyorança".